

Kontaktperson: For kommunen: fylkesmannen. For fylkesmannen: Landbruksdirektoratet v/ seksjon landbruks- og naturskadeerstatning
Vår dato: 25.10.2016
Vår referanse: 16/1
Rundskriv erstatter: 2015 - 39

Kommentarer til forskriftene om erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon

Rundskrivet erstatter rundskriv nr. 2015-39.

Bakgrunnen for nytt rundskriv er at praktiseringen av vilkåret om melding er justert. Vilkaåret om melding til kommunen inneholder også et krav om dokumentasjon av klimaskaden. Der det er god dokumentasjon av at skaden var klimabetinget kan dette kompensere for sen eller manglende melding.

Tidligere har fôranalyser blitt akseptert som dokumentasjon av andre fôrverdier enn den fastsatte fôrverdien. Standard fôrverdier i det oppmålte lageret kan ikke lenger fravikes. Som for de andre vekstgruppene er det kun mengdetapet som kan erstattes.

Erstatningsordningen for avlingssvikt er fra 2012 regulert av to forskrifter, forskrift av 17.01.2012 nr. 56 om erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (erstatningsforskriften), og forskrift av 15.09.2015 nr. 1054 om satser for og beregning av erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (sats- og beregningsforskriften).

Sats- og beregningsforskriften må sees i sammenheng med LMDs overordnede bestemmelser i erstatningsforskriften. Sats- og beregningsforskriften inneholder utfyllende bestemmelser til LMDs erstatningsforskrift med beregningsregler, fastsatte satser og fôrnormer. Dette er fastsatte forutsetninger for erstatningsutmålingen. Der forskriften viser til bestemmelser vedrørende produksjonstilskudd i jordbruket, henvises det til den til enhver tid gjeldende forskrift for produksjonstilskudd samt veiledningshefte og rundskriv de enkelte år.

Dokumenter om erstatning etter klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon er tilgjengelige under tema "Erstatning landbruk" på Landbruksdirektoratets hjemmesider (www.landbruksdirektoratet.no).

- Forskrift av 17.01.2012 nr. 56 om erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (erstatningsforskriften)

- Forskrift av 15.09.2015 nr. 1054 om satser for og beregning av erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (sats- og beregningsforskriften)
- LMDs og Landbruksdirektoratets fastsettelsesbrev til forskriftene
- Rundskriv til erstatningsforskriften og sats- og beregningsforskriften
- Inngang til Altinn for elektronisk søknad og nedlastbare søknadsskjemaer

Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket finnes på www.lovdata.no og www.landbruksdirektoratet.no.

Innhold

1.	Kommentarer til erstatningsforskriften	5
1.1.	<i>Til § 1 Formål</i>	5
1.2.	<i>Til § 2. Vilkår</i>	5
1.2.1	Klimabetinget skade.....	5
1.2.2.	Foretaket må ha rett til produksjonstilskudd	6
1.2.3	Forsikringsselskap tilbyr ikke forsikring som dekker tapet	6
1.2.4	Foretaket skal gi melding til kommunen uten ugrunnet opphold	6
1.3.	<i>Til § 3 – Erstatning</i>	7
1.3.1	Svikt i avling på rot kan gi rett til erstatning.....	7
1.3.2	Svikt i honningproduksjon kan gi rett til erstatning.....	8
1.4.	<i>Til § 5 Søknad</i>	8
1.5.	<i>Til § 9 Avkorting</i>	8
1.6.	<i>Til § 10 Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp</i>	8
1.7.	<i>Til § 11 Administrasjon, klage og dispensasjon</i>	8
1.7.1	Behandling av søknad.....	8
1.7.2	Behandling av avvisningsvedtak.....	9
1.7.3.	Behandling av klage	9
1.7.4.	Behandling av dispensasjonssøknad	9
2.	Kommentarer til sats- og beregningsforskriften.....	11
2.1.	<i>Til § 2 Om beregningen</i>	11
2.1.1	Mulighet for å ta ut dårligste år i gjennomsnittsperioden.....	11
2.1.2	Avlingssvikt som verditap – «Totalsalg i kroner»	11
2.1.3	Erstatningsberegning for vekster som ikke har egen sats.....	12
2.2.	<i>Til § 3 Søknad og dokumentasjon</i>	12
2.3.	<i>Til § 4 Generelle regler</i>	12
2.3.1	Areal i vekstgruppen og produksjonstilskudd.....	12
2.3.2	Økologisk dyrkede arealer.....	12
2.3.3.	Kvalitetsforringelse	13
2.4.	<i>Til §§ 5, 6 og 7 Avlingssvikt i salgsproduksjoner</i>	13
2.4.1	Erstatningsberegning.....	13
2.4.2	Generelle krav til dokumentasjon av gjennomsnittsavling og skadeårets avling.....	14
2.4.3	Dokumentasjon og ulike vekstgrupper	15
2.4.4	Dokumentasjon ved bruk av «Totalsalg i kroner»	16
2.4.5	Korreksjon av gjennomsnittsavling	17
2.5.	<i>Til § 5 om sparte høstekostnader i skadeåret og følgeskader av vinterskader</i>	17

2.5.1	Uhøstet areal og stedlige kontroller i skadeåret	18
2.5.2	Følgeskader av vinterskader i frukt- og bærproduksjon	18
2.6.	<i>Til § 6 om gjennomsnittsavling og skjønnsmessig fastsettelse</i>	18
2.6.1	En vekst – leveranse til både konsum og industri	19
2.7	<i>Til §§ 8 og 9 om beregningsregler for grovfôrproduksjon i foretak med husdyr</i> 19	
2.7.1	Areal til grovfôrproduksjon	19
2.7.2	Fastsatt normavling i hver enkelt kommune.....	19
2.7.3	Avling i skadeåret – oppmålt fôrlager og fôropptak før oppmålingsdato	19
2.7.4	Dokumentasjon av søknaden.....	21
2.7.5	Samdrift i melkeproduksjon.....	21
2.7.6	Klimabetingede forhold og naturgitte forhold	21
2.7.7	Sjekkliste for naturgitte forhold.....	22
2.8	<i>Til § 10 Erstatning ved klimabetinget svikt i honningproduksjonen</i>	22
2.8.1	Gjennomsnittsproduksjon av honning.....	22
2.8.2	Frist for innsending av dokumentasjon	23
2.8.3	Dokumentasjon av antall bikuber	23
2.8.4	Dokumentasjon av honningmengde	23
2.9	<i>Til § 11 Melding om antatt svikt i honningproduksjon</i>	23
2.10	<i>Til § 12 Kommunens ansvar for kontroll ved svikt i avling og honningproduksjon</i>	23
2.11	<i>Til forskriftens kapittel 5 om standardiserte satser og normer</i>	24

1. Kommentarer til erstatningsforskriften

Kommentarene i kapittel 1 i rundskrivet gjelder forskrift av 17.01.2012 nr. 56 om erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (erstatningsforskriften).

1.1. Til § 1 Formål

Erstatnings- og tilskuddsordningen skal redusere tap som oppstår som følge av svikt i produsert mengde. Ordningen er ment som et sikkerhetsnett der hvor produsenten ikke kan sikre seg på annen måte, og ikke en form for inntektsgaranti.

Dersom klimatiske forhold fører til en svikt i avlingskvalitet, dekker ikke ordningen dette. Det er gitt ett unntak fra hovedregelen, og dette gjelder kvalitetstap i frukt og bær. Unntaket er beskrevet i rundskrivets kommentarer til sats- og beregningsforskriften § 4.

1.2. Til § 2. Vilkår

1.2.1 Klimabetinget skade

Det er bare skader som er **forårsaket av klimatiske forhold** som kan gi rett til erstatning. Klimatiske forhold er bl.a. vinterskader og vanskelige vekst- og innhøstingsforhold som tørke, stor nedbør, flom eller frost.

Det gis ikke erstatning eller tilskudd for

- avlingssvikt som er forårsaket av sykdommer, skadedyr og ugras, selv om forekomsten kan knyttes til klimatiske forhold.
- avlingssvikt som skyldes en driftsform som ikke er faglig forsvarlig, inkludert tilfelle der avtale om leiekjøring har bidratt vesentlig til avlingssvikten.
- avlingssvikt som skyldes forhold som kan kontrolleres ved aktiv bruk av forebyggende tiltak.

Klimaforhold som begrunner en klimatisk betinget avlingssvikt skal beskrives i pkt. 2 om «Skadeårsak» i søknadsskjemaet. Søker skal også anslå «den andel av avlingssvikt som skyldes klima i prosent». Denne andelen benevnes også som «klimaprocent» og skal i tillegg vurderes og ev. bekreftes av kommune og fylkesmann under punktet i ELF om Beregninger. Foretak og forvaltning må foreta en faglig vurdering av om hele avlingssvikten skyldes klimaforholdene i vekstsesongen eller om hele eller en andel av avlingssvikten skyldes dyrkningstekniske forhold. Klimaprocent skal reduseres når det er andre forhold enn klima som har ført til avlingssvikt.

Veiledning for vurdering av klimaprocent:

- Dårlig drenert areal kan føre til at rett til erstatning bortfaller eller reduseres.
- Tidspunkt for våronn og høsting må være utført i samsvar med god agronomi.
- Både art og sort som dyrkes må være tilpasset de normale klimatiske forhold.

- Vurdering av om gjødsling er i samsvar med gjødslingsnorm, og av andre driftsmessige tiltak som f.eks. kalking og bekjempelse av ugras, sykdommer og skadedyr.
- Er de agronomiske tiltakene tilpasset klimaet i skadeåret?

Ved grovfôrproduksjon skal engas omløpstid vurderes – er det gammel eng med redusert produksjon?

I søknaden skal foretaket og kommunen gi en vurdering av ulike årsaker til tapet. Vurdering og dokumentasjon av skadeårsak i søknaden er nødvendig for fylkesmannens behandling av søknaden. Vurderinger og dokumentasjon av skaden er det søkeren som er pliktig til å gi, jf. § 7 i erstatningsforskriften. Det er avgjørende at foretaket har god dokumentasjon av årsakssammenheng og skadeomfang.

I tilfeller der leid maskinkapasitet er en del av driftsformen skal dette også inngå i vurderingen om driften har vært forsvarlig. Når det er få dager hvor høsting kan skje grunnet klimatiske forhold, og avlingen under normale klimatiske forhold ville blitt høstet, må fylkesmannen utøve skjønn og vurdere andel av avlingstapet som kan være erstatningsmessig.

For at et tap skal kunne erstattes etter denne forskriften, må søkeren ikke ha kunnet sikre seg mot tapet. Dette innebærer at søkeren må ha opptrådt faglig forsvarlig. Dette omfatter også en forebyggingsplikt. Foretaket må ikke selv være skyld i tapet gjennom uaktsom adferd.

Tapsbegrensningsplikt gjelder når det har oppstått en skadesituasjon, bl.a. i forhold til avling som kan ha en restverdi. Avling med restverdi skal høstes dersom verdien overstiger høstekostnadene jf. omtale i del 2 til sats- og beregningsforskriften.

Vurdering av årsak (driftsform eller klima) til svikt i honningproduksjonen omtales i tolkningen av § 10 i sats- og beregningsforskriften.

1.2.2. Foretaket må ha rett til produksjonstilskudd

Foretaket må ha rett til produksjonstilskudd på skadetidspunktet, men må ikke nødvendigvis ha søkt og fått tilskuddet.

1.2.3 Forsikringsselskap tilbyr ikke forsikring som dekker tapet

En allment tilgjengelig forsikringsordning er en forsikringsordning som tilbys generelt til en definert målgruppe, og som ikke kun er et tilbud utarbeidet individuelt for hver forsikringstager.

Foretaket kan tegne egenandelsforsikring samt forsikring som dekker tap over toppavgrensning, jfr. § 6, uten at dette fører til reduksjon i utmålt erstatning.

1.2.4 Foretaket skal gi melding til kommunen uten ugrunnet opphold

Det er et krav i forskriften at foretaket melder om klimatisk skade til kommunen «uten ugrunnet opphold». Vilkåret skal understreke foretakets ansvar for å dokumentere skaden, men kan ikke benyttes som en selvstendig avskjæringsregel. Et foretak som melder fra så raskt som mulig etter en klimaskade, vil imidlertid alltid stille bedre i en bevissituasjon enn den som ikke melder fra. I de tilfellene der foretaket ikke har meldt om

klimaskade til kommunen, men hvor det er dokumentert at skaden er klimabetinget, er vilkåret om melding å anse som oppfylt. Dersom søker kan godtgjøre at skaden skyldes klima, vil det dermed ikke være behov for noen nærmere vurdering av om melding er gitt i rett tid.

Etter sats- og beregningsforskriften § 12 skal kommunen kontrollere minimum 10% av innmeldte skader. I mange av sakene vil dermed kommunen ikke kunne gi uttalelse om skaden etter en stedlig kontroll. Kommunen skal imidlertid som en del av søknadsbehandlingen, alltid gi en uttalelse om skadeårsaken .

Det er derfor alltid viktig at foretaket selv fremskaffer nødvendige opplysninger som kan bidra til å opplyse skadeomfang og årsakssammenheng. Dokumentasjonen må med andre ord kunne bekrefte at det er en klimatisk skade og hvor stor del av avlingen som ble tapt som følge av denne skaden.

God dokumentasjon kan være en bekreftelse på klimautfordringer fra kommunen eller et profesjonelt fagmiljø. Annen god dokumentasjon vil f.eks. være skadeomfang i hele områder eller meteorologiske data. Bilder kan gi god tilleggsinformasjon.

Når fylkesmannen har åpnet saken og vurdert om dokumentasjonen gjør det mulig å fastsette skadeårsak og skadeomfang, er saken realitetsbehandlet. Kommer fylkesmannen til at det er mest sannsynlig at skaden ikke skyldes klimaet, skal søknaden avslås (ikke avvises).

1.3. Til § 3 – Erstatning

1.3.1 Svikt i avling på rot kan gi rett til erstatning

Med avlingssvikt menes svikt i produsert mengde sammenlignet med gjennomsnittsavling i vekstgruppen. Gjennomsnittsavling blir beregnet ut fra søkers oppnådde avling de fem foregående år. For grovfôrproduksjon i foretak med husdyr benyttes den fastsatte normavlingen.

Erstatningen dekker svikt i «avling på rot» for vekster på arealer som er tilsådd eller tilplantet og for enkelte vekster som overvintrer på vokseplassen. Bare vekster som benyttes til mat og/eller fôr, småplanter som skal benyttes til produksjon av mat og/eller fôr, samt såvarer og settepoteter, inngår i ordningen.

Med småplanter menes planter som skal videreselges for produksjon av mat eller fôr (eks. salg av jordbærstiklinger). I et felt med småplanteproduksjon for videresalg kan småplanten erstattes. I et jordbærfelt der bærene er avlingen, kan bærene, men ikke planten, erstattes.

Eksempler på tap som ikke gir rett til erstatning, jf. sats- og beregningsforskriften:

- tilfeller der avlingstapet skjer etter at avlingen er høstet, f.eks. under tørking eller lagring.
- blomster-/ prydplanter / veksthusvekster er ikke omfattet av forskriften
- avlingssvikt grunnet ugras, plantesykdommer eller skadedyr
- avling med kvalitetstap

1.3.2 Svikt i honningproduksjon kan gi rett til erstatning

Svikt i honningproduksjon må være forårsaket av klimatiske forhold og plikten til å forebygge skade må være oppfylt. Sats- og beregningsforskriften kapittel 3 gir nærmere bestemmelser for denne type erstatninger.

1.4. Til § 5 Søknad

Søknadsfrister er fastsatt i sats- og beregningsforskriften § 3. Søknader om erstatning som er sendt etter søknadsfristens utløp skal avvises av fylkesmannen. Bestemmelse om dispensasjon jf. § 11.

1.5. Til § 9 Avkorting

Denne bestemmelsen regulerer tilfeller der foretaket helt eller delvis ikke har rett til erstatning for sitt tap. Hvis det er gitt feil opplysninger i søknaden uaktsomt eller forsettlig, skal det iverksettes reaksjoner. Reaksjonen vil være avkorting av erstatningen, jf. rundskriv om produksjonstilskudd og avsnittet om retningslinjer for avkortningsbeløp.

Vurdering av om driften er faglig forsvarlig og om forebyggingsplikten er oppfylt, skal normalt skje i tilknytning til vurdering av årsaksforholdet og klimaprosenten, ikke som avkorting i ferdig beregnet erstatning. Dersom avlingssvikten skyldes dyrkingstekniske forhold, skal «klimaprosenten» reduseres forholdsmessig jf. rundskrivets tolkning av Erstatningsforskriftens § 2.

1.6. Til § 10 Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp

Landbruksdirektoratets rundskriv 2015-31 gir nærmere retningslinjer for saksbehandling ved feil utbetalt tilskudd eller erstatning. Noen av hovedpunktene er at alle feilutbetalte tilskudd/erstatninger som hovedregel skal kreves tilbake, at det opprinnelige vedtaket må omgjøres først, og at vurdering om kravet er foreldet, må gjøres.

1.7. Til § 11 Administrasjon, klage og dispensasjon

1.7.1 Behandling av søknad

Fylkesmannen fatter vedtak om erstatning etter forskriften. Kommunen mottar søknaden og kontrollerer at den er fullstendig utfylt og at dokumentasjon av avlingsmengde m.m. som er tilgjengelig på søknadstidspunktet, er vedlagt. Kommunen sjekker opplysningene i søknaden mot dokumentasjonen i sin gjennomgang av søknaden. Dokumentene journalføres og oppbevares hos instansene (kommune/fylkesmann) som mottar dem. Dokumentasjonen må kunne fremlegges ved en forvaltningskontroll. Kommunen kontrollerer at foretaket har rett til produksjonstilskudd og gir uttalelse til søknaden.

Kommunens uttalelse til søknad om erstatning som oversendes fylkesmannen skal inneholde:

- beskrivelse og vurdering av skadeårsaken, og i tilfeller der det er flere årsaker, forslag til en prosentvis fordeling mellom klimaårsak og andre årsaker.
- kommentar på om meldefristen er overholdt og utfylt melderato i ELF-søknad
- en vurdering av om tapsbegrensningsplikten er overholdt
- kommunen skal ha en journal/excelark der melderato om avlingssvikt er notert, og som angir om stedlig kontroll er utført.

1.7.2 Behandling av avvisningsvedtak

Dersom vilkårene for å behandle en søknad ikke er til stede, eller at søknadsfristen er oversittet, skal fylkesmannen avvise saken uten å ta stilling til realitetene i saken. Dersom søknaden avvises, skal det treffes et avvisningsvedtak som sendes søker.

Avvisningsvedtaket kan påklages. Det skal opplyses om klageadgangen i vedtaket. Klage skal behandles av Landbruksdirektoratet.

1.7.3. Behandling av klage

Foretakets klage på fylkesmannens vedtak skal sendes kommunen, jf. forskriften § 11.

Kommunen skal uttale seg om klagen og videresende den til fylkesmannen. Fylkesmannen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til, og vurdere innholdet i vedtaket på nytt, i lys av klagegrunnene jf. forvaltningsloven § 33.

Dersom fylkesmannen finner at klagen er berettiget, skal han oppheve eller endre vedtaket og sende det nye vedtaket til foretaket uten å varsle Landbruksdirektoratet.

Dersom fylkesmannen finner at vilkårene for å behandle klagen foreligger, men ikke finner klagen berettiget, skal klagen med sakens dokumenter sendes Landbruksdirektoratet for klagebehandling. Fylkesmannen skal i denne forbindelse «tilrettelegge» klagebehandlingen, dvs. at fylkesmannen i et følgebrev skal begrunne hvorfor klagen ikke bør etterkommes, med henvisning til sakens dokumenter, og sakens opplysninger for øvrig. Fylkesmannen bør også kommentere eventuelle nye opplysninger som klager har fremsatt i klagen, og si noe om hvilken betydning disse opplysningene bør tillegges i direktoratets klagebehandling.

Landbruksdirektoratet behandler klagen jf. forvaltningsloven § 34. Direktoratet kan prøve alle sider av saken (dvs. også forvaltningsskjønnet) og herunder ta hensyn til nye omstendigheter som er fremkommet i saksforberedelsen.

1.7.4. Behandling av dispensasjonssøknad

Foretaket kan søke om dispensasjon fra forskriftens §§ 2 og 5, i henhold til forskriften § 11. Landbruksdirektoratet kan i «særlige tilfeller» gi dispensasjon fra disse to bestemmelsene. Ordlyden "særlige tilfeller" indikerer at dispensasjon kun skal gis unntaksvis. En dispensasjon kan aldri gå ut over formålet med forskriften.

For at en dispensasjonssøknad skal kunne behandles, er minstekravet at det må foreligge en dispensasjonssøknad fra foretaket eller fra organisasjoner eller lignende som representerer foretaket.

Søknaden om dispensasjon skal sendes via kommune til fylkesmannen, som skal gi uttalelse til dispensasjonssøknaden. Dette innebærer at fylkesmannen skal kommentere søkers grunnlag for å søke om dispensasjon fra forskriften. Fylkesmannen bør også kommentere eventuelle nye opplysninger som søker har fremsatt i søknaden, og si noe om hvilken betydning disse opplysningene bør tillegges i direktoratets dispensasjonsbehandling.

Landbruksdirektoratet skal i sin søknadsbehandling vurdere om det foreligger et særlig tilfelle som gir grunnlag for å dispensere fra forskriftens vilkår eller oversittet søknadsfrist.

Klage på dispensasjon skal sendes Landbruksdirektoratet. Direktoratet skal vurdere om vilkårene for å behandle klagen foreligger (bl.a. om fristen er overholdt), og dersom disse vilkårene er oppfylt, om klagen skal gis medhold. Dersom direktoratet ikke finner klagen berettiget skal det tilrettelegge klagebehandlingen for klageinstans, som er Landbruks- og matdepartementet.

Landbruks- og matdepartementet behandler klagen jf. forvaltningsloven § 34. Departementet kan prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter som er fremkommet i saksforberedelsen.

2. Kommentarer til sats- og beregningsforskriften

Kommentarene i kapittel 2 i rundskrivet gjelder forskrift 2015-09-15 nr. 1054 om satser for og beregning av erstatning og tilskudd ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon (sats- og beregningsforskriften).

2.1. Til § 2 Om beregningen

2.1.1 Mulighet for å ta ut dårligste år i gjennomsnittsperioden

Søker har mulighet til å ta ut det dårligste året av gjennomsnittsperioden, som er de siste fem årene før skadeåret. Dette skal da erstattes med siste år før gjennomsnittsperioden. Søker velger av de seks siste år hvilke fem år som skal inngå som grunnlag for gjennomsnittsavlingen. Dersom søker ikke tar ut et år, er det de fem siste år før skadeåret som legges til grunn for beregningen. For svikt i honningproduksjon skal tre av de fire siste årene velges som grunnlag for gjennomsnittsproduksjon. Ved beregning av avlingssvikt for grovfôrproduksjon i foretak med husdyr er det fastsatt normavling for hver kommune.

Søker har ansvaret for å velge det dårligste året. Dersom søker ber om veiledning, har forvaltningen ansvar for å gi råd. I tilfeller der kommune/fylkesmann oppdager at det ikke er det dårligste året som foretaket har tatt ut, kan forvaltningen benytte hovedregelen om at det er de fem siste årene som danner grunnlaget for beregningen eller etter kontakt med foretaket, beregne hvilket år som var det dårligste. Har forvaltningen endret beregningsgrunnlaget, må dette framgå av vedtaket.

2.1.2 Avlingssvikt som verditap – «Totalsalg i kroner»

Hovedregelen er at erstatningen beregnes med utgangspunkt i avlingsmengde. I noen definerte tilfeller kan erstatningen beregnes som et verditap og beregningsmåten «totalsalg i kroner» benyttes.

Fylkesmannen kan ikke fritt velge beregningsmetode. «Totalsalg i kroner» kan bare benyttes i to situasjoner:

- der foretaket ikke kan skaffe dokumentasjon om avlingsmengde (kilo), fordi avlingen naturlig selges og dokumenteres i antall (bunt, stykk e.l.)
- der fylkesmannen har fattet vedtak om at klimabetinget kvalitetsforringelse i frukt- og bærproduksjon kan regnes som erstatningsmessig avlingssvikt. Forutsetningen for et slikt vedtak er at skaden er forårsaket av haglskade, store nedbørsmengder eller frost. Andre klimaskader gir ikke adgang til å bruke totalsalgsmetoden.

Fylkesmannens vedtak om erstatning der totalsalgsmetoden er brukt, skal inneholde begrunnelse for at denne beregningsmåten er benyttet.

På samme måte som for beregning av avlingssvikt som mengdetap, skal gjennomsnittsavlingen beregnes ved at alle vekster i aktuell vekstgruppe som er dyrket både i skadeåret og i ett eller flere av de foregående årene, føres opp. Dokumentasjonskrav ved bruk av beregningsmåten «totalsalg i kroner» er spesifisert i tolkning av §§ 5, 6 og 7.

I noen saker kan det bli en diskusjon om avlingen er dokumentert i mengde (kilo) eller i antall (bunt, stk. e.l.), og som dermed kan kvalifisere til totalsalgsmetoden, I saker hvor mengden ikke er dokumentert i regnskapet, og hvor det ikke er salg av bunt eller stk. e.l., må beregningen av mengde baseres på regnskapsbilag, jf. forskrift om bokføring FOR-2004-12-01-1558 § 5-1-1. Her er det krav om at salgsdokumentet minst skal inneholde omfang og vederlag. Denne forskriftsbestemmelsen understøtter forvaltningens krav om dokumentasjon av mengdetapet

2.1.3 Erstatningsberegning for vekster som ikke har egen sats

Gjeldende forskrift fastsetter i § 2 siste ledd at «Dersom det ikke er fastsatt en egnet sats for den aktuelle veksten, skal fylkesmannen benytte egnet sats i vekstgruppen». I valget av egnet sats blant satsene i den aktuelle vekstgruppen jf. § 17, vil det normalt være naturlig å vektlegge verdimeslig likhet.

2.2. Til § 3 Søknad og dokumentasjon

Søker har plikt til å dokumentere kravet om erstatning. Erstatningsforskriften § 7 gir overordnede bestemmelser om denne opplysningsplikten. Dokumentasjonen må være gitt i form av regnskapstall slik at oppgitte data er mulig å kontrollere (med unntak av korn).

Dokumentasjonen som skal følge søknad (ev. ettersendes) og legges frem ved kontroll, skal oppfylle kravene som fremkommer i gjeldende bokføringsforskrift. Beregningene som blir lagt til grunn ved erstatning skal kunne dokumenteres med originalbilag, slik at beregningene er kontrollerbare og kan etterprøves.

Det utbetales ikke forskudd på erstatning ved svikt i honningproduksjon.

Søknad om erstatning skal behandles uten ugrunnet opphold. Dersom det må forventes at det vil ta uforholdsmessig lang tid før vedtak om erstatning kan fattes, skal fylkesmannen sende foreløpig svar, jf. forvaltningsloven § 11 a.

2.3. Til § 4 Generelle regler

2.3.1 Areal i vekstgruppen og produksjonstilskudd

Foretakets areal for vekstgruppen defineres som totalareal av alle vekster i vekstgruppen oppgitt i søknad om produksjonstilskudd pr. 31.07 i skadeåret, med unntak av vekstgruppe grovfôr hvor innmarksbeite ikke skal inngå i beregningen. Alt jordbruksareal som har vært brukt til å dyrke vekster i aktuell vekstgruppe i skadeåret, skal uten hensyn til leietid og leieavtaler inngå i arealgrunnlaget. Tilsvarende skal arealtall for vekstene i vekstgruppen som er oppgitt i søknadene om produksjonstilskudd i de foregående tre/fem år, inngå i beregningen av gjennomsnittsavlingen. Dersom søker har rett til produksjonstilskudd, men ikke søker om produksjonstilskudd, må arealet som oppgis oppfylle de samme kravene som om det ble søkt om produksjonstilskudd.

Erstatning for avlingssvikt beregnes pr. vekstgruppe. Dette er de samme vekstgrupper som i forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket.

2.3.2 Økologisk dyrkede arealer

Ved beregning av foretakets gjennomsnittsavling skal areal som er under omlegging fra konvensjonell til økologisk drift, inngå.

Eventuell avlingsnedgang som følge av at produksjonen er lagt om til økologisk, gir ikke rett til erstatning ved avlingssvikt.

2.3.3. Kvalitetsforringelse

Også ved erstatning for kvalitetsforringelse i frukt og bær forutsettes det at skadene er en direkte og tydelig følge av de klimatiske skadene: haglskade, store nedbørsmengder eller frost. Andre klimaskader gir ikke rett til erstatning for kvalitetsforringelse. For andre produksjoner enn frukt og bær regnes ikke kvalitetsforringelse som avlingssvikt som gir rett til erstatning

2.4. Til §§ 5, 6 og 7 Avlingssvikt i salgsproduksjoner

2.4.1 Erstatningsberegning

Erstatningen beregnes med utgangspunkt i foretakets avling i skadeåret sammenlignet med gjennomsnittsavlingen i vekstgruppen (forventet avling). Forskjellen mellom oppnådd avling og forventet avling i skadeåret fratrasket 30 % egenrisiko benevnes som avlingssvikt eller erstatningsberettiget avlingstap. 30 % egenrisiko beregnes av forventet avling. Gjennomsnittsavlingen beregnes ved at alle vekster i aktuell vekstgruppe som er dyrket både i skadeåret og i ett eller flere av de foregående år, føres opp. Årene som inngår i gjennomsnittsperioden framgår av § 2 og erstatningssatsen for den enkelte vekst er fastsatt i § 17.

Beregningseksemplet nedenfor illustrerer hvordan det økonomiske resultatet for den enkelte vekst påvirker erstatningen.

Erstatningsberegning	Blomkål konsum	Hodekål konsum	Isbergsalat konsum	Sum
Forventet avling i skadeåret, kg (gj.sn. avling * areal i skadeåret)	94 800	120 000	153 000	
Fratrukket 30 % egenrisiko, kg	28 440	36 000	45 900	
Fratrukket avling i skadeåret, kg	50 000	60 000	120 000	
Avlingssvikt i skadeåret, kg	-16 360	-24 000	12 900	
Avlingssvikt klima forårsaket, %	100 %	50 %		
Andel avlingssvikt som kan erstattes. Beregningsgrunnlag, kg	-16 360	-12 000	12 900	
Sats for veksten, kr/kg	9,30	3,80	12,20	
Avlingssvikt som kan erstattes. Beregningsgrunnlag, kr	-152 148	-45 600	157 380	-40 368
Sparte høstekostnader, kr	10 000			10 000
Erstatningsgrunnlag	-142 148	-45 600	157 380	-30 368

Erstatningen blir i dette tilfellet kr 30 368.

I beregningseksemplet er det satt inn mengder og satser for vekstgruppe grønnsaker for å illustrere hvordan erstatningsberegningen skal utføres. I enkeltsaker kan det være

flere/færre enn tre vekster i vekstgruppen. Eksempelet viser at en relativt normal avling i isbergsalatproduksjonen delvis kompenserer for avlingssvikt i hodekål og blomkål.

Det er bare de vekster som inngår i vekstgruppen i skadeåret som inngår i gjennomsnittsberegningen, jfr. § 4 om vekstgrupper. Unntaket er vekstgruppen «korn, oljefrø, erter...» jf. § 6 andre ledd, der gjennomsnittsavlingen beregnes felles for alle kornarter som foretaket har dyrket i gjennomsnittsårene. Eksempel: Foretaket dyrker kun bygg i skadeåret, men har dyrket både bygg, rug, hvete og havre i gjennomsnittsperioden. Gjennomsnittsavlingen (kg/daa) beregnes i slike tilfelle på grunnlag av alle kornartene. Oljefrø må ha vært dyrket i skadeåret for at denne produksjonen skal inngå i beregning av gjennomsnittsavlingen i vekstgruppen. Det samme gjelder for engfrø og erter.

Et areal med frukttrær, bærbusker og bærplanter er i bæring når en stor andel av disse vekstene gir bær og frukt som kan høstes.

Det beregnes ikke svinn av fôrlageret for vekstgruppe «Grovfôr salgsproduksjon».

2.4.2 Generelle krav til dokumentasjon av gjennomsnittsavling og skadeårets avling

Data fra skadeår og gjennomsnittstår må være sammenlignbare slik at ved beregning av gjennomsnittsavling og skadeårets avling i salgsproduksjoner legges samme type avlingsdata til grunn. Dokumenterte salgskvanta uavhengig av kvalitetsforskjeller, inkludert fôrpoteter, settepoteter og såvare inngår i beregningen av gjennomsnittsavling og skadeårets avling. Dersom fôrpoteter, settepoteter og såvare m.m. ikke kan dokumenteres, skal disse mengdene utgå både i beregning av skadeår og gjennomsnittstår.

Gjennomsnittsavling

- Dokumentasjon av gjennomsnittsavling vil som hovedregel være hovedbok med nødvendige underbilag.
- Underbilagene kan være i form av regnskapsutskrifter eller oppgaver/fakturaer fra varemottager / omsetningsledd, hvor salget fremgår i mengde og beløp i hvert av årene som inngår i gjennomsnittsavlingen.

Søkerens oppgaver skal samsvare med oppgaver gitt i andre tilskuddssøknader og beløp som framkommer i hovedboken. Eventuelle avvik må begrunnes av søkeren. Regnskapsutskrifter skal være bekreftet av ekstern regnskapsfører, revisor eller kommunen.

Skadeårets avling

I skadeåret vil mange søkere ha usolgte og dermed udokumenterte mengder på lager ved søknadsfristen 31. oktober. I skadeåret kan foretakets avling anslås på grunnlag av foretakets beholdningsoppgaver pluss dokumenterte salgsoppgaver. Disse opplysningene kan godtas som foreløpig dokumentasjon for å kunne utbetale forskudd. Når hele skadeårets avling er solgt, må foretaket ettersende dokumentasjon til fylkesmannen tilsvarende det som blir krevd av dokumentasjon for gjennomsnittsavling, og fylkesmannen kan sluttbehandle søknaden

Det er søkers ansvar å sørge for at all nødvendig dokumentasjon fremskaffes. Kommunen skal ved behov bidra til innhenting av dokumentasjon. Kommunen skal kontrollere og

bekreftede dokumentasjonen som er vedlagt søknaden. Fylkesmannen behandler ikke søknaden før all nødvendig dokumentasjon foreligger.

2.4.3 Dokumentasjon og ulike vekstgrupper

Ifølge erstatningsforskriften § 7 om Opplysningsplikt er det søkers ansvar å sørge for at dokumentasjon som etterspørres, fremskaffes. For noen vekstgrupper er mengder i gjennomsnittsårene preutfylt i ELF søknaden. Disse dataene er en veiledning for søker. I produksjoner som helt eller delvis mangler preutfylling i ELF er det behov for enten utfylling av alle nødvendige avlingsdata eller tilleggsinformasjon til preutfylte data.

Kornproduksjon

Landbruksdirektoratets fagsystem for kornleveranser «PRIS», registrerer den enkelte produsents kornleveranse på kornmottaket. Disse dataene gir et godt datagrunnlag for gjennomsnittsårene og danner grunnlaget for preutfylte kornmengder i søknadsskjemaet i ELF.

For skadeåret baseres foretakets korn- og oljefrøavling på dokumenterte leveranser til kornmottak (korn 15 % vann og oljefrø 8% vann). I fagsystemet «PRIS» registreres fortløpende kornleveranser i skadeåret. Disse dataene overføres fra «PRIS» til ELF fire ganger årlig (4 kornoppgaver). Kornoppgavene er tilgjengelig i ELF et par uker etter henholdsvis 30.11 (kornoppgave 2) i skadeåret og 31.03 (kornoppgave 3) og 30.06 (kornoppgave 4) påfølgende år. Kornoppgavene f.o.m. 2016 inneholder også kontrakt dyrket såkorn og korn som er leiemalt eller leierenset.

Kornoppgave 4 dokumenterer foregående års totalleveranse. For skadeåret må søker levere kopi av kornoppgjør dersom søknaden skal behandles før leveransene er registrert i ELF. I ELF-veiledningen er dette nærmere beskrevet.

I tilfeller der søker bruker korn til egne husdyr er fôrplaner nødvendig dokumentasjon ved kontroll av mengde fôrkorn.

Frukt- og bærproduksjon

Frukt- og bæravlingen kan dokumenteres med kopi av siden for frukt og bær i hovedbok fra regnskapet for gjennomsnittsårene. For epler er mengde kl. 1 preutfylt i ELF søknaden (gjennomsnittsårene). Disse mengdene er hentet fra søknad om produksjonstilskudd. Fra søknadsomgangen januar 2012 er det innført et distrikts- og kvalitetstilskudd for epler og pærer av sams kvalitet som er solgt gjennom godkjent omsetningsledd eller er dokumentert benyttet på søkers eget pressanlegg. Dette vil også være preutfylt i ELF. Den beste dokumentasjonen på det som er levert til pressing før 2011, vil være en attestert utskrift fra "Fruktklienten" som er det dataprogrammet alle fruktmottakene benytter. Oppgave over den totale avlingsmengden krever i de fleste tilfelle tilleggsdokumentasjon fra søker.

Leveranser til godkjente mottak (frukt og bær) kan dokumenteres med en attestasjon fra mottaket. Direktesalg eller salg til butikk eller andre ikke godkjente mottak må attesteres av regnskapskontor etter at mva. regnskapet er avsluttet. Leveransene spesifiseres i et vedlegg til søknaden. De som fører eget regnskap lager en tilsvarende oversikt, og denne attesteres av revisor eller kommunen etter at det er foretatt kontroll mot regnskap og alle bilag.

Potet- og grønnsakproduksjon

Potet- og grønnsakavlingen kan dokumenteres med kopi av hovedbok fra regnskapet for gjennomsnittsårene. Dato i hovedboken angir hvilket avlingsår det gjelder. Foretakets omsetningstall for poteter og grønnsaker tidligere år framgår også av hovedboken, noe som kan være nyttig ved vurdering av solgte mengder. Skadeårets avling dokumenteres ved regnskapsbilag. Regnskapsdata bør attesteres av regnskapskontoret eller revisor.

Der søker bruker poteter til egne husdyr er fôrplaner nødvendig dokumentasjon av mengde fôrpotet.

Salgsproduksjon av grovfôr

Salg av grovfôr skal for gjennomsnittsårene framgå av regnskapets hovedbok. Skadeårets avling dokumenteres ved regnskapsbilag

2.4.4 Dokumentasjon ved bruk av «Totalsalg i kroner»

Det er verdien av avlingen på høstetidspunktet (ut av jorden) som skal brukes i beregning av erstatningen, både for gjennomsnittsårene og skadeåret. Hvis avlingen bearbeides før salg, skal utgifter til bearbeidingen trekkes fra salgsinntektene.

Det skal alltid være samsvar mellom oppgitte salgsinntekter/utgifter og regnskap/hovedbok. Foretakets omsetningstall tidligere år framgår av hovedboken, og kan være relevant informasjon ved vurdering av sparte sorterings- og pakkekostnader.

Søker må levere følgende dokumentasjon før søknaden kan behandles:

Avling som ikke er bearbeidet før salg

- Salgsinntektene fra hvert av gjennomsnittsårene skal attesteres av regnskapskontor/revisor
- Salgsinntektene fra skadeåret må som hovedregel attesteres av regnskapskontor/revisor. Alternativt kan det leveres kopier av alle salgsoppgavene, hovedboken kan ettersendes når den er klar.
- Kopi av oppsett fra regnskapsfører/hovedbok for hvert av gjennomsnittsårene.

Avling som er bearbeidet før salg

Regnskapskontor/revisor skal for hvert av gjennomsnittsårene og skadeåret attestere for oppgitte:

- Salgsinntekter

Følgende kostnader trekkes fra salgsinntektene for å finne verdien som skal benyttes ved totalsalgsmetoden:

- Pakkeutgifter (inkludert sortering) - utgifter til leid hjelp og innleide pakkeoppdrag
- Emballasjeutgifter
- Fraktutgifter

2.4.5 Korreksjon av gjennomsnittsavling

Fylkesmannen fastsetter gjennomsnittsavlingen skjønnsmessig der det kan dokumenteres at foretakets drift er lagt om slik at beregnet gjennomsnittsavling ikke tilsvarer forventet avling. Det regnes f.eks. ikke som omlegging av foretakets drift at en har gått over til å dyrke en ny sort, heller ikke at det har vært omlegging fra ordinær bærproduksjon til bærproduksjon i tunneler. I de tilfeller hvor foretaket ønsker at gjennomsnittsavlingen fastsettes skjønnsmessig som en følge av at foretaket er i etablerings- eller nedbyggingsfase, skal de forhold ved driften som gjør det sannsynlig at forventet avling er en annen enn historiske tall, beskrives.

Gjennomsnittsavlingen skal ikke fastsettes skjønnsmessig i tilfeller der foretaket har hatt den aktuelle produksjonen i grunnlagsårene, men ikke kan dokumentere salget i næringsoppgaven. I slike saker avslås søknaden grunnet manglende dokumentasjon.

Korreksjon av gjennomsnittsavling er også aktuelt i vekstgruppene frukt og bær der det er ulik andel i bæring i skadeår og gjennomsnittår jf. pkt. 2.6.

2.5. Til § 5 om sparte høstekostnader i skadeåret og følgeskader av vinterskader

Fylkesmannen skal beregne sparte høstekostnader, og dette må vurderes i hver enkelt sak. Dersom deler av avlingen ikke er høstet i skadeåret, skal det beløpet som representerer normale høstekostnader, fylles inn som «sparte høstekostnader» i ELF søknaden. Ved akkordhøsting og lav avling skal bare avling som erstattes, gis trekk for sparte høstekostnader.

Sparte høstekostnader skal alltid beregnes når det er innleide maskiner eller arbeidshjelp. I tilfeller der høsting skal utføres av fast ansatte, ev. høstehjelp som er ansatt med fast lønn og er på garden over lengre tid, gjelder følgende: Dersom høstehjelpen i stedet for innhøstingsarbeid utfører andre oppgaver, skal det gis fradrag for sparte høstekostnader. Hvis de unntaksvis ikke utfører andre oppgaver, skal det ikke trekkes for sparte høstekostnader i beregningen.

Det gis ikke erstatning for økte høstekostnader som følge av f.eks. store avlinger med dårlig kvalitet.

Også variable kostnader ved f.eks. redusert bruk av eget høsteutstyr skal trekkes fra i beregningen av erstatningen. Det skal ikke trekkes for faste kostnader (redusert bruk av eget høsteutstyr gir ikke reduserte faste kostnader). Beregningsgrunnlag for sparte høstekostnader kan bl.a. være dokumentasjon fra tidligere.

Kostnader ved nyplantning eller andre utbedringskostnader knyttet til f.eks. frostskade, kan ikke motregnes mot sparte høstekostnader.

Beregningen av de sparte høstekostnadene korrigeres for egenrisikoen på 30 %, slik at det er 70 % av de beregnede sparte høstekostnadene som fylles inn i søknadsskjemaet.

Veiledning for å fastsette sparte høstekostnader i ulike produksjoner:

Handbok i driftsplanlegging, avsnitt om leiekjøring (NILF), www.landbruksforum.no (frukt- og bærproduksjon) og excelark fra NLR som er sendt fylkesmannen (grønnsak- og potetproduksjon).

2.5.1 Uhøstet areal og stedlige kontroller i skadeåret

Eventuelt uhøstet areal i skadeåret skal oppgis for hver enkelt vekst i søknadsskjemaet. Foretak har en tapsbegrensningsplikt, og konsekvensen av ikke å høste areal er normalt at retten til erstatning for det uhøstede arealet bortfaller.

Det kan unntaksvis gis erstatning for uhøstet areal. Dersom det er ekstraordinære vanskelige innhøstingsforhold kan foretaket kontakte forvaltningen (kommunen eller fylkesmannen). For at søker skal få aksept for at areal ikke kan høstes, må kommune eller fylkesmann bekrefte at innhøstingsforholdene er uforvarlige (bløtt og risiko ved å benytte maskiner eller jordstruktur som kan bli ødelagt).

Dersom produsenten anser avlingen å være tapt og av den grunn ikke ønsker å høste, må det tilsvarende innhentes bekreftelse av forvaltningen på et tidspunkt da dette er mulig å kontrollere. Dersom det fastslås at uhøstet avling har en verdi, må denne restverdien fastslås og komme til fradrag i erstatningsberegningen. Dersom avlingens restverdi er null og dette er bekreftet av kommunen eller fylkesmannen på et tidspunkt da skadeårsak og avlingskvalitet og mengde kan kontrolleres, er tapet erstatningsmessig. Dersom slik bekreftelse mangler, skal det ikke gis erstatning for avlingstap på det uhøstede arealet.

Forvaltningen kan gjøre avtale med f.eks. Norsk landbruksrådgivning eller annet fagmiljø om at de på forvaltningens vegne utfører stedlig kontroll. En avtale mellom forvaltning og faglige rådgivere må alltid være inngått i forkant av kontrollen. Kommunen har ansvaret for at fagpersonen som skal gjennomføre stedlig kontroll, har kunnskap om reglene for erstatning som gjelder for driftsformen som skal kontrolleres. Kommunen kan inngå avtale med aktuelt fagmiljø. Kopi av avtalen skal sendes til fylkesmannen før den stedlige kontrollen.

I forskiftens § 3 framgår det at det kun er tap av «avling på rot» som kan gi rett til erstatning. Dette innebærer at forskriften ikke gir rett til å erstatte tap som registreres etter at veksten er høstet, og f.eks. er på lager.

2.5.2 Følgeskader av vinterskader i frukt- og bærproduksjon

Landbruksdirektoratet har ikke gitt beregningsregler for tap det påfølgende året som følge av frostskaader. Det kan beregnes erstatning for følgeskader i flerårige vekster etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle hvor bl.a. årsakssammenheng med frostskaaden må være påvist. Vekstene dette vil gjelde er i hovedsak bærbusker og frukttrær. I frukt- og bærproduksjon kan det også gis erstatning for avlingssvikt i år 2 etter en vinterskade (følgeskade). Det vil i slike tilfelle være nødvendig med ny søknad for år 2, og det må påvises årsakssammenheng med frostskaaden. Det gis ikke erstatning for følgeskader utover år 2 av hensyn til bl.a. vurdering av årsakssammenheng.

2.6. Til § 6 om gjennomsnittsavling og skjønnsmessig fastsettelse

De to siste leddene i bestemmelsen gir anbefalinger for fylkesmannens skjønnsmessige fastsettelse av gjennomsnittsavlingen. Siste ledd gir anbefaling for fastsettelse av gjennomsnittsavling der det er avvik mellom andel av areal i bæring i gjennomsnittsåret og i skadeår.

Landbruksdirektoratet anbefaler å justere gjennomsnittsavlingen med forholdstallet mellom andelen i bæring i skadeåret og gjennomsnittlig andel i bæring i

gjennomsnittsårene. Tabellen nedenfor gir en veiledning for justering av gjennomsnittsavlingen.

	Arealer i dekar				Avling	
	Totalt	Ikke i bæring	I bæring	% i bæring	Kg	Kg/dekar
2010	53	20	33	62 %	40000	755
2011	61	20	41	67 %	50000	820
2012	61	20	41	67 %	48000	787
2013	60	20	40	67 %	53000	883
2014	60	20	40	67 %	49000	817
Gjennomsnitt				66 %		812
<i>Justert gjennomsnittsavling (justeringsfaktor)</i>				(1,21)		984
2015	50	10	40	80 %	30000	600

2.6.1 En vekst – leveranse til både konsum og industri

I skadeåret kan det være et diskusjonstema hvor stor andel av mengdetapet som ville blitt levert til industri eller konsum. Det skal gjøres en ordinær tapsberegning av de to «vekstene». Det beregnes en historisk prosentvis fordeling av konsum- og industrileveranse. Hvis det er beregnet 30 % gjennomsnittlig leveranse til konsum, fordeles arealet i skadeåret med 30 % areal til konsumleveranse.

2.7 Til §§ 8 og 9 om beregningsregler for grovfôrproduksjon i foretak med husdyr

Ved beregning av avlingstap og erstatning skal skadeårets avling sammenlignes med fastsatt normavling. Skadeårets avling er oppnådd avling på grovfôrarealet.

2.7.1 Areal til grovfôrproduksjon

Opplysninger om antall daa grovfôrareal hentes fra kodene 210, 211 og 213 i søknad om produksjonstilskudd pr. 31.7. i skadeåret (PT- koder).

2.7.2 Fastsatt normavling i hver enkelt kommune

Det er fastsatt normavling for hver enkelt kommune, jf. forskriftens § 19,

- fulldyrket eng jf. PT- kode 210,
- overflatedyrket eng jf. PT - kode 211
- andre grovfôrvekster jf. PT - kode 213.
- økologisk areal gir 25 % reduksjon i normavling

2.7.3 Avling i skadeåret – oppmålt fôrlager og fôropptak før oppmålingsdato

Utgangspunktet for beregningen av skadeårets avling er det oppmålte grovfôrlageret. Ved oppmålingen skal grovfôr som er solgt, legges til fôrlageret. Innkjøpt og overlagret grovfôr (må kunne dokumenteres / sannsynliggjøres) skal ikke tas med i oppmålingen.

Beregning av skadeårets avling:

$$\begin{aligned}
 &\text{Oppmålt grovfôrlager (på oppmålingsdato)} \\
 &+ \text{Beregnet fôropptak av beiting og fôring med grovfôr av grovfôrarealet} \\
 &+ \text{Solgt/avhendet grovfôr av skadeårets avling} \\
 &= \text{Skadeårets avling}
 \end{aligned}$$

Fôropptaket av skadeårets avling ved beite og fôring (nullbeiting/direktefôring) fram til oppmålingsdato av grovfôrlager fastsettes ut fra antall dyr, fôrdager og fôrnormer jf. § 14.

Oppmålt grovfôrlager

Måling av grovfôr på lager i skadeåret bør skje så raskt som mulig etter at alt grovfôr er høstet ved slått eller beiting, eller ved innsett av dyrene. Dersom oppmåling skjer etter at en har startet fôring med årets avling, skal dette fôropptaket legges til oppmålt fôrlageret.

Søker skal måle opp grovfôr på lager sammen med saksbehandler fra kommunen eller fagperson som kommunen har godkjent eller har avtale med. Ansvarlig person for oppmålingen, skal bekrefte at opplysningene om grovfôr ved oppmålingsdato er fullstendige og korrekte, og at alt fôr på lager er tatt med i det oppmålte fôrlageret. Oppmålingsdato skal fylles ut i søknadsskjemaet.

Grovfôr som er innkjøpt eller mottatt gratis og som ligger på lager på oppmålingsdato skal oppgis, men skal ikke inngå i oppmålingen av skadeårets avling. Dette gjelder også overliggende fôr fra forrige avlingsår. Dersom søker ikke kan dokumentere eller sannsynliggjøre overliggende fôr, blir det regnet som skadeårets avling, og skal inngå i oppmålingen.

Det blir forskjellige beregningsmåter avhengig av hvordan fôrlageret er registrert i søknadsskjemaet.

- Når overlagret og kjøpt/mottatt grovfôr inngår i den fysiske lageroppmålingen av grovfôrlager og er registrert som en del av grovfôrlageret i søknadsskjemaet, skal denne mengden føres som fradrag i søknadsskjemaet.
- Når overlagret og kjøpt/mottatt grovfôr ikke inngår i den fysiske lageroppmålingen, og ikke er en del av det oppgitte grovfôrlageret i søknadsskjemaet, skal denne mengden ikke føres som fradrag i søknadsskjemaet.

Det er oppnådd avling på grovfôrarealet (PT-koder 210, 211 og 213) i skadeåret som skal danne grunnlag for beregning av erstatning. Med oppnådd avling menes all høsting av fôr på grovfôrarealet, både høstet fôrlager, direktefôring og beiting.

Fôrverdier er fastsatt i sats- og beregningsforskriften § 15. Veiledende gjennomsnittsvekt av henholdsvis rundball av ensilert gras og høysilasje er 750 kg og 500 kg, jf. Bioforsk rapport vol 9 nr. 2 (2014) og Bioforsk notat (2014)

Landbruksdirektoratets hjemmeside inneholder en publisasjon om forutsetninger og beregningsformler for total fôrverdi av foretakets fôrlager. Ved å registrere silostørrelse og mengde høy og rundballer i ELF søknadsskjema pkt. 4 om «Fôrlager og fôropptak i skadeåret», beregnes total fôrverdi automatisk ut fra beregningsformelen.

Fôropptak før oppmålingsdato

Beregningen av fôropptaket i vekstsesongen gjøres ved å summere all beiting og fôring med grovfôr høstet på grovfôrarealet (PT koder 210, 211 og 213) fram til dato for oppmåling, og oppmåling bør skje ved innsett av dyrene. Dette beregnede samlede fôropptaket skal registreres som tillegg til det oppmålte fôrlageret.

Fôropptaket registreres ved å benytte beregningstabell i søknadsskjemaet. Det skal ikke beregnes fôropptak for dyr på innmarksbeite (PT kode 212) eller utmarksbeite.

Normer for fôropptaket for ulike dyreslag er fastsatt i sats- og beregningsforskriften § 15. Sommer- og høstfôring med ferskt fôr (nullbeiting) eller beiting på grovfôrarealet, beregnes på grunnlag av antall dyr og norm for fôropptaket. Antall dager som dyrene har beitet eller blitt fôret med ferskt grovfôr, skal oppgis for å kunne beregne fôropptaket på grovfôrarealet i skadeåret.

I noen tilfeller vil dyrene i en periode ta opp fôr delvis fra PT- kodene 210, 211 og 213 som skal inngå i skadeårets avling, og delvis fra andre kilder som innmarks- eller utmarksbeite eller innkjøpt eller overlagret grovfôr, som ikke skal inngå i skadeårets avling. I slike tilfeller foretas det en forholdsmessig korrigering av antall fôrdager i beregningstabellen i søknadsskjemaet.

Eksempel: Dyrene har i en måned fått dekket halvdelen av fôrbehovet fra grovfôrarealet, og da kan 15 fôrdager legges inn i beregningen.

2.7.4 Dokumentasjon av søknaden

I skadeåret skal kjøp og salg av grovfôr dokumenteres med regnskapsbilag. Standard fôrverdier jf. § 15 som skal benyttes ved beregning av det oppmålte fôrlageret, kan ikke fravikes. Som for de andre vekstgruppene er det kun mengdetapet som kan erstattes.

2.7.5 Samdrift i melkeproduksjon

Samdrifter behandles erstatningsmessig på lik linje med enkeltmannsforetak med de dyr og de arealer som inngår i samdriften. Det er arealet som det er søkt om produksjonstilskudd for, knyttet til samdriftens organisasjonsnummer, som blir grunnlaget for erstatningsberegningen.

Grovfôr på fôrlager i samdriften som ikke er produsert på areal som tilhører samdriftens organisasjonsnummer skal ikke inngå i oppmålingen.

Dette må kunne dokumenteres med kopi av bilag fra regnskapet.

Dersom det er avlingssvikt både på areal som er i samdriften og på areal som er utenom samdriften, må det sendes to/flere søknader om erstatning. Medlemmene av samdriften som selger grovfôr til samdriften og som har avlingssvikt, kan søke for eget areal for veksten «grovfôr salgsproduksjon» i vekstgruppe Grovfôr.

2.7.6 Klimabetingede forhold og naturgitte forhold

Det er bare skader som er forårsaket av klimatiske forhold som kan gi rett til erstatning, jf. erstatningsforskriften § 2 om vilkår. Se veiledning i rundskrivets tolkning av nevnte bestemmelse.

For avlingssvikt i grovfôrproduksjon må naturgitte forhold som normalt gir lavere avling enn fastsatt normavling vurderes særskilt. I tillegg må det vurderes om foretaket har en ekstensiv drift som også påvirker normalt forventet avlingsnivå på foretaket.

Klimaprosenten skal reduseres på foretak som ikke normalt kan forvente å få en avling tilsvarende den fastsatte normavlingen i kommunen. Dette påvirker erstatningsberegningen på samme måte som en reduksjon av normavlingen.

2.7.7 Sjekkliste for naturgitte forhold

- Vurdere geografisk beliggenhet i kommunen- ligger gårdsbruket klimatisk ugunstig til, slik at normavlingen burde vært satt lavere (m.o.h., nordvendt jord, mye snø som gir sen vår m.m.)
- Vurdere om det på foretaket normalt er dårlig innvintring som gir vinterskader på engarealet utover det som er lagt inn ved nedjustering av maksimalavling til normavling (Bioforsk rapport nr. 2 (2014))
- Vurdere ytterligere trekk i de andre fradragspostene som gir en nedjustering av maksimalavling til normavling (Bioforsk rapport nr. 2 (2014))
- Distriktstilskudd kjøtt har sonegrenser som kan gå på tvers av kommunegrenser. Disse grensene som ikke følger de administrative grensene, gir en indikasjon på at avlingsnivået ikke forventes å være på samme nivå i hele kommunen.

Sjekkliste for ekstensiv drift vil være sammenfallende med sjekklisten for dyrkningstekniske forhold i rundskrivets del 1.

Vurderingen av ulike årsaker til tapet skal beskrives av foretaket og kommunen i søknaden. Fylkesmannen foretar ev. tilleggsvurderinger. Dersom vurderinger mangler, vil ikke søknaden bli behandlet, jf. § 7 om opplysningsplikt og kontroll i erstatningsforskriften.

2.8 Til § 10 Erstatning ved klimabetinget svikt i honningproduksjonen

Bestemmelsene for beregning av svikt i honningproduksjon framgår av §§ 10 og 11. Det er bare svikt i honningproduksjon som direkte følge av klimaet, som er erstatningsmessig. Egenrisiko ved erstatning for svikt i honningproduksjon er i erstatningsforskriften fastsatt til 30 % av gjennomsnittlig honningproduksjon.

Eksempler på svikt i honningproduksjon som ikke er erstatningsmessig:

- Produksjonssvikt som følge av sykdom og ikke forsvarlig drift *
- Normale variasjoner i honningproduksjonen
- Svikt i honningproduksjonen som følge av pålagte flytterestriksjoner behandles etter forskrift om erstatning etter offentlig pålegg og restriksjoner.
- Birøkt som drives med annet formål enn honningproduksjon (utstrakt dronningavl, pollinering, mv.)

* Dersom vintertap av bikuber ikke er utbedret, regnes det som ikke forsvarlig drift.

2.8.1 Gjennomsnittsprduksjon av honning

Fylkesmannen kan fastsette gjennomsnittsavlingen skjønnsmessig med hjemmel i sats- og beregningsforskriften § 6 om foretak som er i en etablerings- eller nedbyggingsfase, og derfor ikke har representative data for honningproduksjonen. Gjennomsnittsprduksjon for nyetablerte bigårder beregnes på grunnlag av data fra likeverdige bigårder i området. Landbruksdirektoratet anbefaler at statistikk fra Norges Birøkterlag benyttes for å fastsette gjennomsnittlig bikubeavling. De geografiske variasjonene innen et fylke kan være store, og normtall fra lokalt birøkterlag kan benyttes. I tilfeller der det foreligger dokumentasjon for honningproduksjon i en nyetablert bigård for det siste eller de to siste årene før skadeåret, kan disse årene inngå i beregningen.

2.8.2 Frist for innsending av dokumentasjon

Det utbetales ikke erstatning før all dokumentasjon foreligger. Foretaket må påfølgende år legge fram nødvendig dokumentasjon senest ved frist for innsending av næringsoppgave, såfremt vedkommende ikke er innvilget utsettelse fra likningsmyndighetene for innsending av næringsoppgave.

Foretak som driver birøkt i flere kommuner skal sende søknaden til den kommunen hvor foretaket har driftssenter. Det skal legges ved bekreftelse om birøkten fra den kommunen der den øvrige delen av birøkten er.

2.8.3 Dokumentasjon av antall bikuber

Bikuber i produksjon som kan medregnes, er bikuber hvor det produseres honning gjennom hoveddelen av aktuell produksjonssesong. Antall produksjonskuber i gjennomsnittsår og skadeår bør som hovedregel være i samsvar med søknad om produksjonstilskudd pr. 31.07 post 194 «bikuber i produksjon». Søker må begrunne ev. avvik.

2.8.4 Dokumentasjon av honningmengde

Produksjon i gjennomsnittsårene dokumenteres ved solgt honningmengde som framgår av hovedbok, næringsoppgave eller regnskapsbilag. Dokumentasjonen skal vise salg av honning, både i mengde og beløp, i hvert av årene i gjennomsnittsperioden. Regnskapsutskrifter skal være bekreftet av ekstern regnskapsfører, revisor eller kommune.

Skadeårets honningmengde dokumenteres ved omsatt honningmengde (regnskap, ev salgsbilag) med tillegg av honning som er på lager av skadeårets honningproduksjon. For å finne honningmengde pr. produksjonskubet divideres denne mengden på antall produksjonskuber i skadeåret. Dersom det oppgis høyere kubetall i skadeåret enn i gjennomsnittsårene, skal økningen begrunnes.

Opplysningene om honningmengder i gjennomsnittsårene og i skadeåret skal samsvare med oppgaver gitt i andre tilskuddssøknader og eventuelle avvik må begrunnes.

2.9 Til § 11 Melding om antatt svikt i honningproduksjon

Tidsfristen for melding i bestemmelsen skal sikre at kommunen skal ha mulighet til å kontrollere skaden/produksjonssvikten på et tidspunkt der kontrollen har en hensikt, Ytterligere utdyping av meldeplikt og krav til dokumentasjon av skadeårsak, jf. rundskrivets tolkning av erstatningsforskriften § 2 siste ledd.

2.10 Til § 12 Kommunens ansvar for kontroll ved svikt i avling og honningproduksjon

Denne bestemmelsen definerer kommunens ansvar for stedlig kontroll. Hensikten med den stedlige kontrollen er å kartlegge årsaksforholdene, jf. erstatningsforskriften § 2. Veiledning for vurdering av klimaprosenten er gitt i rundskrivets del 1 om § 2 Vilkår.

Når kommunen mottar melding fra foretak om klimaskade som kan medføre at foretaket søker erstatning, skal minimum 10 % av de innmeldte skadenekontrolleres av kommunen. Kontrollutplukket bør være risikobasert.

I tilfeller der kommunen ikke har kapasitet til stedlig kontroll av arealer eller honningproduksjon, kan kommunen inngå avtale med fagmiljø f.eks. Norsk landbruksrådgivning om kontroll. Retningslinjer for avtale mellom de to partene i rundskrivets del 2, § 5 om uhøstet areal.

2.11 Til forskriftens kapittel 5 om standardiserte satser og normer

Nasjonale erstatningssatser for hver enkelt vekst er fastsatt i § 13. Dersom det ikke er fastsatt en sats for den aktuelle veksten, skal fylkesmannen benytte en egnet sats i vekstgruppen, jf. § 2 i sats- og beregningsforskriften.

Erstatning ved avlingssvikt i grovfôrproduksjon

De fastsatte normavlingene for hver kommune er fastsatt i § 14.

I § 15 er det fastsatt normer for fôrverdier av grovfôr på lager. Dette er normer som benyttes både ved beregning av erstatning ved salgsproduksjon av grovfôr og ved beregning av erstatning ved avlingssvikt i grovfôr på foretak med egne husdyr.

Bestemmelsen inneholder også normer for fôropptak som skal benyttes for å beregne den delen av skadeårets avling som er brukt til fôring av dyrene før oppmålingsdato. Normen for fôropptaket for «øvrige småfe» omfatter fravendte lam på høstbeite, mjølkegeit og ammegeit.

Grunnlaget for fastsetting av normavlinger, fôrn timer- og verdier framgår av notat fra [Bioforsk 2014](#) på Landbruksdirektoratets hjemmeside.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Gunn Eide
seksjonssjef

Randi Evju Schweigaard
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.